

VEDNO VEČ TOLOVAJSTEV V AMERIŠKIH MESTIH

POGUBNI VPLIVI KRIZE NAD MLADINO RODE POSLEDICE

Obetanja oblasti za odpravo zločinov so v zločinskem sistemu brez vrednosti

Poboji v New Yorku, Chicagu, Denverju, Garyju in drugje. — Naraščanje prostitucije

V NOBENI civilizirani deželi na svetu ni v mestih toliko roparjev in zločinstev, kakor v Zed. državah. V ameriških mestih ni nihče varen pred napadi. V New Yorku je najmanj 100,000 aktivnih zločincev, v Chicagu nad 50,000. Roparski napadi najdrznejših vrst se dogajajo pri belem dnu v najprometnejših delih mesta, v velikih železniških postajah, v bankah, trgovinah itd. Mali trgovec je v neprestani nevarnosti za svoje življenje, kajti roparji — večinoma novinci — se pri njih pogosto oglašajo. Bordelska obrt, ki je bila v skorih vseh ameriških mestih "odpravljena" že pred svetovno vojno, vsebuje uspeva nepostavno, z vednostjo in protekajo podkupljenih policijskih oblastnikov. Tisoče mladih deklet, ki prihajajo iz malih mest in farm v velika mesta iskati si službo, je vsled brutalnih okoliščin vrženih na poto, ki ponavadi dovedejo v prostitucijo. Illinoiski zdravstveni komisar dr. Frank J. Jirka pravi, da se samo v Illinoisu dogodi vsako leto 18,000 slučajev sifilisa. V drugih državah ameriške Unije ni nič boljše. Nešteoto mladih fantov prične svojo "kariero" s kradnjo avtovih delov in avtov. Mnogi postanejo žeparji, drugi vložileci, najdrznejši pa se loti nasilnih ropov z revolverjem v roki.

Poleg zločincev teh vrst je v tej deželi cela armada trgovcev, ki kupujejo in prodajajo ukradeno robo: zlatino, avtne dele, avtne, obleke, kožuhe itd. Policia ponavadi ve zanje, toda kako naj si načelni policij in policijski kapitani ter slični funkcionarji pridev premoženje v svoji službi, ako se bi zadovoljili edino le s plačami?

Distilaren, v katerih kuhajo žganje tajno, da goljujajo vla-

Nova F.-L. stranka v Oregonu

Unije v Oregonu, farmarske organizacije in socialisti so si ustanovili stranko, katero so inkorporirali pod imenom Oregon Farmer-Labor Association.

Socialistična stranka v Oregonu je po sprejetju sedanja načelne deklaracije odstopila zaradi oregonskega zakona, ki strank s takimi izjavami ne dovoljuje.

Etiopski živ "časopis"

V Etiopiji je le majhen odstotek ljudi sposobnih čitati, zato ima vlada najete birice, ki ustremeno razglasijo njenega oznanila in sporočajo cenzurirano

rane novice. Te vrste "časopis" je prijnjih v občinih kakor so bili v evropskih deželah pred revolucionarnimi bavaznimi in ponekod že dolgo pozneje, posebno za uradne oklice.

NOVI ITALIJANSKI MISIJONAR

Prezenetljiv ekonomski razmah sovjetske Unije

Industrializacija uspeva. — Reformiranje agrikulture. — Poleg svetih tudi temne strani

Ogromen napor za zgraditev velike industrije v sovjetski Uniji se je sijajno posrečil, piše Louis Fischer, moskovski korespondent ameriške liberalne tedenske revije "Nation". Fischer, ki opisuje delo in razmere v Rusiji vedno simpatično in s stališča priatelja sovjetske Unije, tudi kadar kako stvar v nji kritizira, pravi, da ni na svojem nedavnem potovanju po prostrani državi nikjer opazil stagnacije, pač pa konstrukcijska dela v polnem zamahu. Tovarne, ki so jih zgradili v prvi petletki, danes ne samo producirajo, ampak so tudi dvignile produkcijo. Sicer je na povprečnega delavca še vedno znatno nižja kot v Zed. državah, vzrok temu pa je še nezadostna izvezbanost delavcev v sovjetski industriji. Tovarniške uprave so vsled tega ustanovile posebne učne tečaje, da se delavci tehnično čimprej dobro usposobijo.

Fischer pravi, da ena izmed zaprek, ki jih ima ruska industrija, je pomanjkanje ne samo izvezbanih delavcev, ampak delavcev sploh. V sledi tega se sovjetski inženirji trudijo izpolniti ali pa izrnjati nove stroje, ki bodo izvrševali več dela

(Nadaljevanje na 5. strani.)

kakor sedanji, z manjšim številom delavcev.

Čemu sovjetska Unija ne odpre mej naseljevanju, Louis Fischer v tem članku ne pojasni. Nedvomno je vzrok ta, da je imela sovjetska oblast z delavci in drugih dežel večinoma slabšo skušnje. Delavci v USSR imajo sicer privilegije, kakor v nobeni drugi deželi, in njihov življenski standard je bil posebno letos znatno izboljšan, toda je še vedno nižji kot na pr. v Angliji, na Češkem, v Belgiji ali Zed. državah. Stanovanjski problem ni še rešen, četudi je bilo zgrajenih tisoč novih delavskih stanovanjskih hiš. Vzelo bo leta predno bodo vsi ruski delavci dobili dovolj prostorna, higienična stanovanja. Vsled teh življenskih razmer je sovjetska Unija opustila namero, da bi v svoje tovarne uposila tudi velik odstotek delavcev iz inozemstva, pač pa je najela inženirje iz drugih dežel, neglede na njih politično prepricjanje, jih draga plačala za njihove skušnje in zmožnosti, ki so si jih razvili v ameriških, angleških in nemških obratih, in pod vodstvom teh in sovjetskih inženirjev so velike

da mora vsak kandidat v parlament položiti \$200 kavcije. Ako ne dobi predpisani minimalni odstotek glasov, ostane denar državi. Ker je odstotek visok, so socialistični kandidati izgubili na poroštih \$15,400. Federacija, ki je v stanju finančni ekonomski red, je dobita pri volitvah dne 14. oktobra v Kanadski parlament nad 620,000 glasov in devet mandatov.

To je bila prva njena kampanja v takem obsegu. 620,000

glasov za socialistični program

glasovi, ki jih delavci oddajajo za socialistično stranko na vsa-

čita leta v Zed. državah.

Komunisti v Kanadi so dobili

pri teh volitvah 26,000 glasov.

Kanadski volilni red določa,

SPORI MED EVROPSKIMI SILAMI VODA NA MLIN JAPONSKIH NAKAN

Preteča nevarnost za vnanjo Mongolijo. — Prodiranje japonskih armad ob sibirski meji

NAPETO razmerje, ki sta ga v Evropi povzročila fašistična diktatorja Mussolini in Hitler, služi japonskemu imperializmu kakor nalač. Prvi v zgodbini so evropske velesile in Zed. države proti njemu brez moči. Japonska se bi do l. 1914. niti ne do l. 1929, nikakor ne upala podjarmiti ogromno Kitajsko, kakor ki jo osvaja sedaj.

Liga narodov, ki skuša v slučaju Etiopije uveljaviti sankcije proti Italiji vsaj na papirju, ni storila proti Japonski, ko je udrla v Mandžurijo in si osvojila ta velik kos kitajskega ozemlja, drugega, kakor da je poslala tja komisijo, da prešče, kako in kaj. Komisija je mogla ugotoviti le to, kar je bilo znano vsemu, ki čita liste. Japonska armada je udrla v Mandžurijo, da si jo osvoji in izkoristi za Japonsko.

Apetit japonskega imperializma ni odnehal. Japonske cete so bile poslane nato še v druge province severne Kitajske in zavladale nad njimi. Danes so v Tokiu odločno mnenja, da imajo Japonci priliko, kakor še nikdar prej, zavladati nad Azijo.

Uprt v ta cilj, so se Japonci lotili tudi vnanje Mongolije. To je dežela na severozapadu Kitajske, ob meji sovjetske Unije — edina takozvana kitajska provinca, katero dominira Moskva. Pod njeni vplivi je prišla l. 1924, ko se je proglašila za mongolsko ljudsko revolucionarno republiko.

Kitajska že prej ni imela v vnanje Mongolije tesnih stikov. Od leta 1924 pa je ostala kitajska teritorij le še na zemljevidu. Površina vnanje Mongolije je približno 714,000 kv. milij, ali več kot še enkrat tolikšna kot je površina Etiopije, katera je zdaj sporna točka Italije in lige narodov. Večina vnanje Mongolije je gora in zelo redko oblagudena. Ima pa bogate prirodne začlade, med njimi velike plasti zlate rude, ki se niso načete. Prebivalstvo je primitivno — večinoma nomadsko. Glavno mesto Urga ima 30,000 prebivalcev. Vsa vnanja Mongolija ima kljub svoji prostranosti le kakih 800,000 prebivalcev. Ampak sovjetski Uniji služi za prehod na Kitajsko, in ob enem za varnostno mejo med njo in Kitajsko. Ako vzamejo Japonci Mongolijo, bo meja med USSR in Kitajsko odpravljena.

Imperialist na Japonskem so se zavzeli izdreti to zagodzo in se z osvojitvijo Mongolije pomakniti ob ruski sibirski meji skozi do Bajkalskega jezera. Krajina ob tem jezeru, ki je na sibirski strani meje, je za USSR strategična točka. Ako se dogodi, da Japonska zavlada nad vnanjo Mongolijo in si tu zgradi svoj teren za vpad v Sibirijo, nastane resna nevarnost, da odreže železniškemu prometu polovico Sibirijske. Dokler je bila Japonska le pomorska sila, sovjetski Uniji ni bila nevarna. Militaristično brezmočna Kitajska je bila za Sibirijo najboljše jamstvo, da se nati hudega. Japonska bi sicer lahko vzela kolonialistično Sibirje, z Vladivostokom vred, a to ji bi več skočilo kakor koristilo, zaradi trgovine in izmenjavanjem blaga z USSR.

Zdaj se je stvar spremenila, kajti japonski militarizem si je osvojil ob Sibiriji že ogromno krajino in ima očividno v načrtu iztrgati sovjetski Uniji ves njen azijski teritorij (Sibirijo).

(Nadaljevanje na 3. strani.)

USPEH KANADSKIH SOCIALISTOV V PROŠLEM VOLILNEM BOJU

Cooperative Commonwealth Federation, v kateri so politično združeni socialisti in druge organizacije, ki so za socialistični ekonomski red, je dobita pri volitvah dne 14. oktobra v Kanadski parlament nad 620,000 glasov in devet mandatov.

To je bila prva njena kampanja v takem obsegu. 620,000

glasov za socialistični program

glasovi, ki jih delavci oddajajo za socialistično stranko na vsa-

čita leta v Zed. državah.

"S svojo borbo smo šele pričeli. Ze prihodnje leta bo videlo močno, dobro organizirano, delavno socialistično stranko."

Masaker na ameriških cestah in ulicah

L. 1934 je bilo na ameriških cestah in ulicah ubitih v kolizijah motornih vozil in povoženih 35,769 ljudi. Par sto tisoč je bilo ranjenih. Lani je bilo ubitih v avtih nezgodah 26.9 oseb na vsakih 100,000 prebivalcev. Letos bo ta odstotek še višji.

V vseh vojnah, v katerih je bila zapletena ta dežela od leta 1776 pa do l. 1935, je bilo ubitih 244,357 ljudi, v avtih nezgodah pa od l. 1920 do letos 388,936, ali 144,579 več kakor v vojnah.

Razna stališča za in proti sankcijam

Socialistična delavska internacionala je za sankcije proti Italiji, in to pod okriljem delavskih organizacij ter skupne akcije lige narodov. Enako stališče zastopa Mednarodna zveza strokovnih unij in komunistična internacionala. Sovjetska Unija je za sankcije pod okriljem lige narodov. Angleška delavska stranka je za sankcije.

Glasilo "militant" ("Socialist Call") je proti ligini sankciji. Glasilo "stare garde" ("New Leader") pa je za sankcije, istotako komunistično glasilo "Daily Worker". Komunisti pravijo, da nasprotniki sankcij pomagajo Mussoliniju

Dalje pravi večina ekskurzive soc. stranke, da je proti ukrijenju dovoza živil v Italijo ciljnu prebivalstvo.

Delavski razred sam ni in ne bo v stanju preprečiti, ali pa ustaviti Mussolinijev vojni, neglede na proglašene delavskih internacional. Sankcije lige narodov, tako pa se dovoz vojnega materiala, in to vsaki sili, ki je zapolnena v vojno. Ekskurzive ob enem izjavlja, da so njene simpatije na strani Etiopije.

Glasilo "militant" ("Socialist Call") je proti ligini sankciji. Glasilo "stare garde" ("New Leader") pa je za sankcije, istotako komunistično glasilo "Daily Worker". Komunisti pravijo, da nasprotniki sankcij pomagajo Mussoliniju

v kraljevem zavzetju.

Argumenti George Lansburyja in večine odbora soc. stranke v Zed. državah — pa če so tako resnični, Mussolinijevi

početju ne bodo napravili

v kraljevem zavzetju.

Na izid delavskih volitev je javnost čakala z velikim zanimaljem. Bile so barometeri, ki

naj pokaze, ali val reakcije resnično narašča, ali pa je njen zamah že dosegel vrhunc in bo moral navzdol. Fašistično

gibanje v Danski je dobilo ve-

činljivo in moralno oporo

in reakcije svoje dežele. Kljub temu je doživel silovit poraz.

Sodrug Stauning je prisel prvič v vlado l. 1924. V kabinet je imenoval same socialiste. L.

1926 je bil pri volitvah poražen, l. 1929 pa mu je ljudstvo

spet dalo mandat in od tedaj je

ne prestano na čelu danske vlade. Pod njegovim režimom

so bile izvedene velike ekono-

miske reforme ki jih ljudstvo u-

počest.

Ojačanje socialistične stranke

na Dansku, ki ga je dose-

gla pri prošli volitvah, je v

zgodobudo zavednemu delav-

stvu vseh dežel.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem prudu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številkah tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor ..... Frank Zaitz
Business Manager ..... Charles Pogorelec
Assistant Business Manager ..... John Rak Jr.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Socialistična sredstva

Socializem kaže delavstvu, kakšna je moč njegovega nasprotnika, za to da more proletariat organizirati svoj boj proti kapitalizmu in ga uspešno voditi. Kajti če se hočem bajevali, moram poznati nasprotnika, njegove namene, cete, sile, trdnjave, njegovo orložje in njegove metode. In nasproti mu moram stopiti na tistem bojišču, na katerem ga najdem.

Ce ima kapitalizem politično moč, pa me z njo tepe, ovira moj razvoj, onemogoča mojo organizacijo, tedaj je logično, da se mora proletariat postaviti tudi politično na svoje noge in si osvojiti moč na tem polju; kajti to je eden izmed pogojev končne zmage.

Kadar se bojujejo sile v Aziji, ne bo ne ena ne druga pošljala svojih čet v centralno Afriko z namenom, da tam premaga sovražnika; vsaka bo gledala, da ga poišče v njegovi deželi in da obrani svojo od napada.

S politiko prodira kapitalizem neprehnomu v področje delavskih pravic. Kakšna logika je to, če pravim tedaj, da me politika nič ne briga?

Pravijo, da je politika postala kupčija. Prav zato jo je treba iztrgati kupčevalcem iz rok in napraviti iz nje to, kar mora biti, da bo koristila ljudstvu in ščitila njegove interese.

Zanikava se lahko vsaka reč, le da se s tem nič ne doseže. Ako je nebo vse črno, pa trdim, da ni oblavok, ne bom s svojim utajevanjem preprečil strele, da mi udari v hišo.

Politika je velika sila, in če tajim to dejstvo, ne opravim nič drugega, kakor da mi bo še bolj nevarna. Politična moč v kapitalističnih rokah koristi kapitalizmu. V delavskih rokah bi koristila delavstvu.

Sovražna armada vozi proti meni težke topove. Naznanijo mi to. Jaz pa skomizgnem: "Kaj me to briga? Sklenil sem, da grem z bajonetom v boj; topove zanikujem."

Vsak pameten človek bo prepričan, da sem tepec, ako to govorim. Ravno tako nespatemo je, če svetujem delavstvu, da naj se ne briga za politiko, ampak naj jo zanikuje.

Tako kakor v politiki, kaže socializem delavstvu povsod kapitalistično postojanje in mu jih pomaga spoznavati, da se mu ni treba na slepo zaganjati v nasipe, katerih ni mogoče osvojiti z golo roko; kaže mu nasprotnike sile, da se ne bi zgordilo, da osvoji delavstvo trdnjava, do katere ga je kapitalizem namenoma izvabil, potem ga pa za hrbtom napade z neopaženo silo in ga pobije.

Za obrambo demokracije v buržavznih deželah

Nemška socialnodemokratična stranka na Čehoslovaškem je nedavno med drugim razpravljala tudi o kongresu komunističnih strank, ki se je vrnil prošlo poletje v Moskvi. Z ozirom na demokracijo je sprejela posebno resolucijo, poudarjajoč korektnost socialističnega stališča, katerega je moralno koncem konca priznati tudi vodstvo kominterne. Dasi so prej socialisti napadali prav radi tega, ker so branitelji demokracije, se zdaj predstavljajo kot nekak nijeni posebni branili, katerih naloga je "mobilizirati vse demokratične sile za borbo v prid obvarovanju vsaj ostankov demokracije v buržavznih deželah".

Dasi so nemški in češki socialisti v čehoslovaški republiki ogroženi, kajti fašistična nevarnost jim preti na znotraj in zunaj, so vzlič temu sklenili, da ob cíleged skušenj, ki jih imajo s komunisti, tudi njihovih sedanjih ponudb moreno vzelci za nič drugega kakor nov maneuver. "Sele ko v praksi dokažejo, da so iskreni, bo z njimi mogoča stvarna in pametna beseda ter vzajemna skupna akcija," pravijo socialisti nemške in češke skupine.

Politične stranke v Kanadi

Glavni politični stranki v Kanadi sta "konservativna" in "liberalna". Obe sta reakcionarni — s to razliko, da se je v prošli volilni kampanji oglašala konservativna, ki je bila na vladu nedavna, za bolj liberalno, kakor pa "liberalna" stranka. Zmagala je "liberalna", kar pomeni toliko, kakor zmaga republikanske stranke v Zed. državah.

"Tretje" stranke so v teh volitvah za poslance v kanadski parlament dobile le malo mandatov. Socialistična lista je dobila sicer 620,000 glasov, toda samo 9 mandatov. Boljše je izšla kreditna liga, ki obljublja po \$25 dividende na mesec — in to je vsota, ki skoro vsakega mika. Glasov je dobila mnogo manj kakor socialisti. Po poskusih z "liberalnimi" strankami in z gibanji, ki obljubljajo dividende, bo delavsko ljudstvo Kanade nedvomno uvidelo, da se te vrste "politika" ne izplača, razen magnatom in privilegiranemu sloju.

Napredek

V Fordovi tovarni so instalirali stroj, ki vrta 90 luknenih hrkrat v ogrodje za avte modela Ford V-8. Vsak tak stroj izvrši več dela na dan, kot pa bi ga moglo izvršiti 90 delavcev za ročnim orodjem v enem mesecu. Izborni! Vse, kar zdaj še rabimo, je stroj, ki bo izvršil luknjo, kamor bomo spravili teh 90 delavcev. — "A. G."

Največji sovražnik človeka je svojstvo, da so njegove misli navadno stoletje zadaj za časom, v katerem živi. — "A. G."

Potres v Heleni, glavnem mestu Montane, ki se je dogodil najprvi 12. oktobra, je storil veliko škode. Potresni sunki so se nadaljevali 9 dni. Najhujši je bil v petek 18. oktobra. Skoro vsa poslopja so poškodovana. Nekatera so cisto porušena. Padajoča opeka je ubila dve osebi. Dve sta umrli v sled poškodb.

Vprašanje sankci in delavstvo

Zaradi sankcij proti Italiji, ki bodo neučinkovite ne samo vsele križajočih se interesov imperialističnih sil, pač pa še posebno vsele napačnih taktik in domnev struj in strank delavskega razreda, je v javnosti veliko razpravljanja. Kajti sankcije, kakor jih predlagajo ligar narodov, so prvi svetovni poskus za preprečenje, oziroma za skrajšanje in uničenje vojne, ki jo je podvzela Italija.

Seveda bodo učinkovite le tedaj, če se ne le složno, marveč tudi z vso resnostjo izvedejo. Po statutu Društva narodov je vsaka članica Društva narodov dolžna sodelovati pri sankcijah.

Če napol fašistični vlad v Avstriji in na Ogrskem izjavljata, da pri sankcijah ne bosta sodelovali, pomeni to kršitev prevzetih dolžnosti. Vodilni sili Anglija in Francija bi imeli dolj pomočkov, da prisilita k izvrševanju obveznih pogodb obe deželi, ki se kujata. Obe sta finančno tako odvisni od inozemstva. Nimate pa tudi ne moči, da bi učinek sankcij preprečili. Ne Avstrija in ne Ogrska ne moreta nuditi Italiji potrebitno finančno pomoč.

Znanom nam je, da zlasti Anglia zahteva izvedbo sankcij ter tudi ve, da francoski vlad temu le proti svoji volji sledi. Ceprav obe vlad trdita, da njiju politika služi le miru, vendar lahko smelo trdimo, da prifajajo za obe še drugi pomisli v poštvet. Zato obstaja nevarnost, da sankcij kljub stremljenju po enotnem postopku, vendar ne bodo vse vlad izvajale tako, da bi bile Italiji preveč nevarne. Če bi se to zgodilo, potem bi se cilja, ki naj bi mu služile, nikdar ne doseglo. Mussolini bi lahko nadaljeval vojno proti Abesinem in Društvo narodov bi doživel težak poraz. S tem bi pa obenem dobili vse oprezoči imperialistični za svoje načrte svobodne roke.

Delavski razred izvedbo sankcij ne more torej prepustiti samo vladam. — Mednarodna strokovna zveza in socialistična delavška internacionala sta na skupini seji obeh izvršnih odborov početkom prejšnjega meseca sklenile zahtevati, ne le da

Društvo narodov odredi sankcije proti Italiji, marveč sta, zavedajoč se svoje mirovne misije, tudi izjavila, da sta je pripravljena popolnoma izvršiti in nuditi Društvo narodov dejansko podporo delavcev in delavk, ki je zastopata, v svrhu

izvedbe sankcij proti napadalci.

Ta podpora vsega delavstva po vseh državah članicah Društva narodov mora sedaj oživeti.

Povzročiti mora, da napadalka ne dobi nikakršnega blaga in orožja, sankcije morajo postati gospodarski bojkot, ki bo ustavljal vojno. Vera, da bodo dežele v gospodarski krizi spekulativno skušale delati vojne dobičke, ne sme sramotiti nobenih dežel. Tembol, ker so vse vojne kupčije zvezane z velikim rizikom, in eventualno ogromnimi izgubami za vojne vele.

Svetiščna delavska internacionalna in mednarodna strokovna zveza hočeta braniti in sodelovati pri sankcijah za mir v Evropi in po svetu.

Konferenca in priredba v Waukeganu

Govornik na priredbi v Waukeganu v nedeljo 10. novembra, po končani konferenci, bo Joško Ovenc. Bil je izvoljen v klubu št. 1 tudi za delegata na konferenco, in Chas. Pogorelec. Enega delegata pa pošlje klubov angleški odsek, in enega "Sava".

Društvo Pioneer bosta zastopala Oscar Godina in John Rak, Slavijo pa Filip Godina. Nedvomno pošljejo na to konferenco v Waukegan zastopnike tudi druga čikaška društva Prosvetna matica in klub JSZ.

Dober poset konferenci, ki se prične ob 9. dop., se pričakuje tudi iz Milwaukeeja in Sheboygana.

Prosvetna matica

Prosvetna matica JSZ je izdala seznam vseh dramatskih del, ki jih ima na razpolago za onesnaščenje v organizaciji, ki so aktivna na dramskem polju in so včlanjena v tej ustanovi. Razposlan bo v prihodnjih par dneh. Z izdajo tega seznama našega dramatskega arhiva bo delo organizacijam zelo olajšano, ker so vse igre opisane in jim bo v pomoč pri izbirjanju primernih iger. Tajniki najhranijo ta seznam v arhivih svojih organizacij, ali pa ga izročijo onim, ki imajo v oskrbi dramsko režijo.

Tajništvo P. M.

O tem in onem

Papež ima vezane roke

Canterburški nadškof v Angliji je na svoji nedavni škofijski konferenci poročal, da se je obrnil na visoke cerkvene do stojanstvenike po svetu z apelom, da naj podpro ligo narodov v njenih prizadevanjih za sankcije proti Italiji. Potipal je tudi papeža. Iz Vatikana so nadškofu odgovorili, da za enkrat nima svet oče k svojim prejšnjim izjavam ničesar dodati.

Nadškof je k temu omenil, da upošteva težke okoliščine, ki uklepajo papeža. Ta "okolščina" je Mussolini, ki ima danes nad cerkvijo v Italiji veliko večjo moč in vpliv, kakor papež.

Standard Oil korporacija in novice

Mogočna Standard Oil kompanija oddaja po radiu štiri krat na dan novice. To je slabo za novice in posebno še za ljudske koristi.

Vigilanti, demokracija in sila

Vigilanti v Minneapolisu so dne 21. oktobra navalili na urad komunistične stranke in ga razdejali. Njenega organizatorja Sam Davisa so pretepli.

Vigilanti so proti organizacijam, ki "propagirajo nasilje" in nasilno strmoglavljenje ameriške vlade, ob enem pa se na vdušujejo za obvarovanje ustave.

A v praksi počno baš to, kar drugim očitajo. Vigilanti ne samo verujejo v nasilja nego tudi uganjajo nasilnosti. S tem gajijo tudi ustavo, v kateri so prebivalstvu te dežele garantirane civilne svobodščine in demokracija.

Kadar govoril Hitler, ni dovoljeno spati

Hitlerjeve govore po radiu mora poslušati čimveč ljudi. V tovarnah in pisarnah, v gostilnah in kjerkloli, se zberejo pri zvočniku in poslušajo ter ploskajo. Delavci morajo potem zamenjati čas nadomestiti z nadurnim delom. V uradu pruskega finančnega ministra je neki nacijski zadrel, namesto da bi pazno poslušal grmenje der Führerja. Njegovi tovariši so ga v sled te neljonalnosti zatožili šefu, ki mu je dal oster ukor in ga spodil iz službe.

Cikaški župan za moral

Cikaški župan Kelly je prepovedal vprizarjanje igre "Tobacco Road", potem, ko so jo v tem mestu igrali že dva meseca. Gledišču, v katerem je imela svoj dom, pa je odvzel licenco. V New Yorku jo igrajo že osmi mesec.

Kelly pravi, da je "Tobacco Road" vulgarna in "pohujljiva" igra in ne spada na oder v dostojnem mestu.

Federalni sodnik, kateremu so se vprizoritelji pritožili, pa je izjavil, da "Tobacco Road" portretira življenje v Georgiji tako kot je in igra je umetniško delo. Županov odlok je začasno razveljavil, med tem pa se lahko obe stranki pripravita za sodo obravnavo, ki naj odloči, kdaj je v pravem. A kljub razveljavljenju si ni upalo v Chicagu nobeno drugo gledišče vzeti te igre, ker se vsko bojni zamere županu. Kajti polica v požarna brambo bi se nad tak "neprijateljsko" gesto maševala. Z uveljavljanjem raznih ordinanc, ki se tičejo higieničnih naprav in varnosti proti ognju. In tako bi oblasti gledišče spet lahko zaprla, češ, da nima varnostnih in drugih naprav v takem smislu, kot jih zahtevajo ordinanci.

Moralna v Chicagu je torej prilično zavarovana. Ampak mnogim Cikažanom se čudno zdijo, kako da je župan lotil baš te igre, dočim je dopuščal na ozemlju svetovne razstave vsake sorte "grešne šove" in jih dopušča še danes v kabaretih, v burlesque teatritih in še marsikje. Ako bi Kelly hotel varovati prebivalstvo pred nemoralnimi predstavami in akti, bi moral stori veliko več kakor pa samo prepovedati vprizarjanje igre "Tobacco Road", kateri je dal s svojim dekretom ogromno zastonjske reklame po vsi deželi.

Townsendova konvencija

Dr. F. E. Townsend je dne 24. oktobra otvoril v hotelu Stevens v Chicagu svojo prvo konvencijo. Udeležilo se je okrog 6,000 pristašev njegovega načrta, ki določa \$200 penzije na mesec vsakemu, ki je dopolnil 60. let. Ljudi, ki so starci nad 60 let, je v Zed. državah približno osem milijonov.

ANDREAS LATZKO:

SEDEM DNI

ROMAN. — Poslovenil MILE KLOPČIČ.

(Nadaljevanje.)

Zvest svojemu sklepu, je začel doktor svoje vsakdanje delo res z obiskom pri Abtu ter je bil prvi hip prepričan, da je bil zamenjal nadstope. Že se je hotel opravičiti, ko je spoznal Abtov zakrpani suknič in progaste hlače; takoj je radoveden, zaprl vrata za sabo. Baronovim kratkim, osornim odgovorom se ni edul nič: bil je vajen, da ga sprejemajo nezaupno — tu sta zadostovala že ščipalnik in trd ovratnik, da si jih postal sumljiv.

Baronu bi moral biti obiskovalce njegove omikanosti kakor odrešitev, na dan zaprašeni deski, ki je bila pač nalašč v ta namen pritrjena v koto, so ležale različne tiskovine, knjige, zapiski in prospekti, oklici delavskih izobraževalnih šol s seznamom večernih tečajev — indicije, ki so naknadno pojasnjavevala nabuhli patos gospoda Abta. Kdor prihaja ubit od težkega telesnega dela zvečer iz tovarne domov, ne filozofira o svoji usodi in človeštvu. Vse kaže, da je tale suhi, zanemarjeni možakar s ščipalnikom eden tistih kričavih gobezdačev, ki s prilizovanjem in obljubami, ščuvajo delavek v puntanju, da jih priborijo kakšen foteljček v parlamentu.

Doktorju Landauu pa je bilo nasprotno všeč, da ima nekdo, ki je brezposein in niso niti ene, ki jih ima na sebi, njegove, toliko vsega stpostovanja vrednega ponosa. Strahopetec, ki iz same vdanoosti skoprnilo pred tehernim bolje običenim meščanom, takšnih strahopetecov Landauu ni mogel videti.

"Dalj kakor do pondeljka vam Abt pač ne more pustiti svoje delavnische obleke," je dejal, "stopite z mano, le nekaj bolnikov obiščem, potem pojdeš z mano domov. Mogoče vam za prvo silo lahko pomagam iz zadrgre. Kakšen star plašč bova že našla."

Baron bi bil najrajši odgovoril s kakšno robatostjo. Ubit od neprespane noči, razdražen, ker je bil primoran v pretvarjanje, česar ni bil vajen, ni bil take volje, da bi lahko jemal svojo prigodo humoristično. Vsiljiva dobrotljivost tega zdravnika bolniške blagajne mu je potrjevala sum, da ima duševnega povzročitelja svoje nesreču pred sabo. Kako bi se preprest tovarniški delavec upiral vplivu študiranega gospoda?

A kakorkoli neprikupna je bila misel, da bi smuknil v obnošeno, zamazano obleko tega zopernega, zanemarjenega "ljudskega osrečevalca": mož je vendar preživel del svojega življenja med izobraženimi ljudmi. To je le proč iz te neprijetne, nevarne okolice! Abt ne bi bil mogel imeti nič proti temu, da se druži z nekom, ki se je ostentativno izdajal za njegovega "prijatelja", ni se pregrešil proti dogovoru: da bo nameč do nedelje občeval le "z njegovimi znanci".

Bilo je neprjetno presenečenje za barona, da je smel sesti v avto, ki ga je imel Landau najetega za dopoldne. Doktor pa je naspromno presenečen pozavo občutljivost krojaškega pomočnika, njegovo nenavadno upiranje, da bi bil šel z njim v stanovanja bolnikov. Nekaj mora biti narobe s tem človekom, ki je srametljivo stal ob strani, namesto da bi željan senzacij, stegoval vrat kakor ljudje njegove vrste. Družba kakor nalašč za Abta — Landau se je zdelo čudno, da ne ve prijatelj prav nič, kje je njegov gostitelj in s kom se je dogovoril za božični večer.

"Kaj vam res ni naročil, da ga opravičite pri meni? Veste zatrdno, da ni pustil nobenega pisma za doktorja Landaua? — Skrbi me, res skrbi!"

Baron je v zadregi pogledal v tla, Landau? — Doktor Landau? — Ga že imam! Še pred kratkim je nekdo po seji nadzornega sveta ironično predlagal, naj pošijejo predsednikov stenografiiranov govor njegovemu sinu. To je torej tisti burkasti tič, ki so pravili o njem, da mu manjka kolešček v glavi.

Oporezno od strahu je Mangien radovedno proučeval zgodaj oveneli obraz, kakršnega imajo ljudje, ki tiče zmerom v sobi. Podobnost z očetom je bila očitna. Kakšna burka, da mu bo sin gospoda generalnega ravnatelja Landaua podaril sulkno!

Ko je avto spet obstal, se je Mangien prvič spoznal. Cutil se je osvobojenega kakršnokoli primoranosti, odkar je vedel, da ima poleg sebe svaka sodnega svetnika Rille, izgubljenega sina trdrega, starega žida iz Zemljiskih banke, človeka iz svoje okolice. O okusu ni da bi se preprial, če je Landau mlajšemu všeč, da se plazi po polzkih, smrdljivih za-

kotnih stopnicah — prosim! — naj ima svoje veselje — toda sam.

"Cigareto pokadim in vas počakam tu, go-spod doktor!"

To izmikanje doktorju ni ugajalo, zato ga je odbil:

"Ne, Le kar z riano stopite! Mogoče vas bom potreboval. Temu človeku tu zgoraj je že železna plošča skorajda zmečkalog noge, in njegova žena se že tri leta ne more ganiti s svoje slamicice. Zdi se mi, da ste kakor noj. Zapirate oči, ter mislite, da pomanjkanja nivé, ker ga ne vidite."

"Zakaj mi to govor?" je spretelelo barona. Menda me vendar ni začel sumiti? Nemoč. Če bi bil čudaški kujon vedel, koga vlači s sabo skozi najtemnejši Berlin, ne bi bil mogel bolj izvajajoče razlagati svojih prenapetih nazorov in razkazovati izbrano odurne primere.

Od mladih neg razvajen z bogastvom in udobnostjo, ni bil Mangien ne ozkočen ne trd, samo površen. — Zakaj ne bi tudi tistim, ki stoejo ob njegovih strojih, privoščil življencev? Njegovo bogastvo je bilo preveliko, osebno ne bi bil žrtvoval ničesar, ne bi se mu bilo treba odpovedati nobeni želji in ničesar pogrešati — toda vsi vprek so trdili, da zahtevajo delavci preveč, da jim gre predobro in da so postali zaradi tega nesramni — zato jih je treba strahovati in ne popustiti niti za las! — Ze kot otrok je slišal za mizo iz usteta in starega očeta iste besede — in zdaj je po potrebi govoril sam, da rajši požene svojo tovarno v zrak, kakor pa da bi povisil meze za nekaj piškavih pfenigov.

Baronovo očitno odklanjoče obnašanje je izzivalo doktorja Landaua k zmerom ostrejšim pripombam, in ob vsiljenem nazornem pouku z njegovim smradom in odurnimi ljudmi je naglo usihala Mangienova ne prevelika zaloga samoobvladanja. Razmerje med obema je postajalo zmerom bolj napeto.

Do izbruha je prišlo, ko sta po obisku posrečenega delavca in ohromele žene spet sedela v avtu. Baron je tičal glovo in odprt okence avtomobila ter hlatal zrak, še ves pod vtiskom zoprtega prizora. Mar so bili to ljudje? Kakor furija je žena na skoraj segnitem ležišču zmerjala svojega vzduhohodčega moža, ker je njegova zmečkana noge zvabila doktorjevo pozornost od njenih nadlog. Po trideset priborjenih letih skupnega življenja sta se posvala kakor dva smrtna sovražnika, v zabavo čestilni potomcev, ki so v sosedni podstrešni čumnati — zgodaj dopoldne že pijani — metali karte. Kakor da izgovarja neko samoumevnost, je doktor pojasnil, da so dozdevni sinovi ljubimci, če hočeš: "zvodenki" hčera, ker morajo kot pocestnice služiti kruh tudi za starše. Landau ni bilo dovolj, da je zdravil te izvrzke kot zdravnik, jezik ga je celo to, da je ni dobrodelne ustanove, ki bi vzela poštano mater pocestnic v oskrbo, ki bi dala krščansko posteljo ženi, ki se je preživila z umazanim denarjem svojih rodnih hčer.

* * * Toda, gospod doktor, takih žensk vendar ne morete posajati med poštene kristjanke!"

"Glejte no! Da ne, pravite" je bruhišila iz Landaua dolgo zadrževana jeza. "Čudovito! Ona pa je smela preživeti trideset let, kakršnih ne bi prenesel noben moški, noben velikan, nobena žival! Kaj ne? ... Ta žena zgoraj je stala vsak dan deset ur ob stroju za ploščato stiskanje, trideset let, od jutra do večera (na ozki deski) visoko gori ob stroju! Si sploh lahko predstavljate, dragi moj, kaj pomeni za žensko, stati od jutra do večera in donositi med tem sedem otrok? Pa naj bi bila nemara ta ženica mimogrede še vzgojevala svoje otroke in jim zvečer pripovedovala počne storie, kaj ne? Ni dovolj, da je moralu kuhati zanje, ko je sleherno vlakence v njenem telesu kričalo po postelji; zdaj jo puste kakor gnoj, da hira v svojem kotu, in to za kazem, ker ni vtepla v glavo svojim hčeram, naj ostanejo čednostne, da bodo smelete stati prav tako trideset let, dokler jih ne bodo počabiljeni vrgli na smetišče! V obraz bi pljunil materi, ki bi mogla kratiti svojim otrokom tisto bore umazanega veselja, dokler lahko še kaj izbijejo iz svoje mladosti, da bi jih žrtvala 'spodobnosti', ki jo je dobra okusila na svojem lastnem ubogem telesu. Da vas le ni sram, da tako govorite!"

(Dalej prihodnjič.)

Oporezno od strahu je Mangien radovedno proučeval zgodaj oveneli obraz, kakršnega imajo ljudje, ki tiče zmerom v sobi. Podobnost z očetom je bila očitna. Kakšna burka, da mu bo sin gospoda generalnega ravnatelja Landaua podaril sulkno!

Ko je avto spet obstal, se je Mangien prvič spoznal. Cutil se je osvobojenega kakršnokoli primoranosti, odkar je vedel, da ima poleg sebe svaka sodnega svetnika Rille, izgubljenega sina trdrega, starega žida iz Zemljiskih banke, človeka iz svoje okolice. O okusu ni da bi se preprial, če je Landau mlajšemu všeč, da se plazi po polzkih, smrdljivih za-

zastopnike. — V petek večer 1. novembra se bo vršil v dvorani SNPJ javni shod, katerega zatekla v društvo narodov, v katerem zastopa stališče kolektivnih sankcij proti agresivnim deželam. Kajti ako se liga enkrat resnično odloči kaznovati vsako državo, ki se poslužuje vojne za doseglo svojih namenov, bodo japonski militaristi pa pomisli, ali jih zagrabi želja za vpad na sovjetsko ozemlje.

Zadostno je, da se ga udeleže vsi sodružni in sodelujoči.

Cleveland, O. — "Večni potnik" Tone Jankovich se je spet zglasil. Poslal je 24 naročnin. V Clevelandu bi morali imeti več takih "popotnikov", pa bi tudi naše gibanje boljše uspevalo. Naselbina kot je Cleveland bi potrebovala najmanj pol ducata agilnih agitatorjev za JSZ in Proletarca. Najbrž bi bili potem tudi volilni rezultati boljši. Sodružni priporočamo, da o tem razmišljajo.

Detroit, Mich. — John Zornik je poslal lepo število oglasov za družinske razmere so srednje. V pismu pravi: "Pošiljam vam spet nekaj naročnin, da ne bo ste mislili, da sem zaspal." Za Zornika nismo nič v strahu, da bi "zaspal", ker je še vedno agilen dečko. Kakor drugod, potrebuje tudi aktivni detroitski sodružni več sodelovanja.

Takoj — Frank Podboy se je tudi zglasil še s par oglasi za koledar.

Parkhill, Pa. — Frank Podboy se je tudi zglasil še s par oglasi za koledar.

Strabane, Pa. — John Terčelj je poslal zadnji teden za \$120.00 oglasov v Družinski koledar, katere je dobil s posmočjo ondotnih sodrugov in somišljenikov. Ako bi bili v vseh naselbinah tako agilni pri agitaciji za koledarske oglase, bi bila ta publikacija ne samo moralen, pač pa tudi gmotven uspeh prve vrste.

Presto, Pa. — Leopold Mur-

tajnik kluba št. 36 JSZ je poslal par oglasov v Družinski koledar.

To je prvič, da smo prejeli oglase za koledar iz te naselbine.

Popravek. — V notici o agitaciji Antona Tratnika v Diamondville, Wyo., je med drugim rečeno: "Ne vemo, zakaj se bi slovenski trgovci v Rock Springsu branili oglašati v naših publikacijah." Pravilno se bi moralno glasiti "v Diamondville." — Ur.

Johnstown, Pa. — Andrew Vidrich je poslal 7 oglasov za družinski koledar, zraven pa priložila 11 naročnin.

Na njo se lahko vedno zanesemo,

pa naj bo že pri agitaciji za list, nabiranju oglasov našim publikacijam, in v razpečavanju istih. Ona je vedno na delu.

10. novembra se bo v Waukeganu vršila konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice za to okrožje.

Zborovanje bo dopoldne, popoldne pa po predvajanju v zgornji dvorani SND izbran sporod.

Vprizorjena bo socialna drama "Stric Gašper".

Fonata, Calif. — Anton Blasich je poslal dve naročnini.

V kratkem obišče še ostale naročnike,

katerim je naročnina potekla.

Milwaukee, Wis. — Jacob Rožič je precej zaposlen z oglasi za Družinski koledar,

katerih je že precej postal, zraven tudi eno naročnino.

Diamondville, Wyo. — Anton Tratnik, ki ga pogostoma vidimo v tej koloni, je spet poslal eno naročnino.

Fontana, Calif. — Anton Blasich je poslal dve naročnini.

V kratkem obišče še ostale naročnike,

katerim je naročnina potekla.

Albuquerque, Pa. — Naš agilni tajnik kluba št. 211 JSZ je poslal prispevke za članarino in zraven priložil 5 naročnin.

Chicago, Ill. — Proletar in JSZ se v kratkem preselita v svoje lastne prostore — Slovenski delavski center.

— Na konferenci v Waukeganu pošte

klub št. 1 s svojimi odseki štiri

zastopnike.

Chicago, Ill. — Proletar in JSZ se v kratkem preselita v svoje lastne prostore — Slovenski delavski center.

— Na konferenci v Waukeganu pošte

klub št. 1 s svojimi odseki štiri

zastopnike.

Chicago, Ill. — Proletar in JSZ se v kratkem preselita v svoje lastne prostore — Slovenski delavski center.

— Na konferenci v Waukeganu pošte

klub št. 1 s svojimi odseki štiri

zastopnike.

Chicago, Ill. — Proletar in JSZ se v kratkem preselita v svoje lastne prostore — Slovenski delavski center.

— Na konferenci v Waukeganu pošte

klub št. 1 s svojimi odseki štiri

zastopnike.

Chicago, Ill. — Proletar in JSZ se v kratkem preselita v svoje lastne prostore — Slovenski delavski center.

— Na konferenci v Waukeganu pošte

klub št. 1 s svojimi odseki štiri

zastopnike.

Chicago, Ill. — Proletar in JSZ se v kratkem preselita v svoje lastne prostore — Slovenski delavski center.

— Na konfer

DESETLETNICA DRUŠTVA PIONEER SNPJ

2.-3. NOVEMBRA
BANKET V SOBOTO
PROGRAM V NEDELJO

Poje ANTON ŠUBELJ

BOGAT SPORED

PLES V OBEH DVORANAH

Citajte dopis v slov. in angleškem delu o tem slavju

Vedno več tolovajstev v ameriških mestih

(Nadaljevanje s 1. strani.)

uide. Zločinci si delajo za svoj zlodijski sistem. Drugi vzrok, da ima ta dežela večji "kriminalni val" kot katera druga, pa je korumpiranost občinstva. Med drugimi so ubili tudi človeka, ki je bil "splošno znan" ne samo v New Yorku, ampak v vsi ameriških "javnosti" (kakor svoječasno v Chicagu Al Capone). V Garyju, Ind., so nedavno ubili aldermana, ki se je tudi podelil z nepoštavnimi poklici. Denver in druga mesta na zahodu so istotako prežeta z zločinstvom. Policija aretira veliko kriminalcev. Ječe so napolnjene z njimi.

V Chicagu so včasi trdili, da je hitro spravijo na varno "ljudskega sovražnika št. 1".

Al Capone, pa bo ljudstvo svobodnejše dihalo. Toda nobena policijska oblast ni bila dovolj močna, da bi mogla temu človeku izpodkopati "politični" vpliv in zaslonbo.

Stolnica je nato vmes zvezna vlada, katera ga je spravila v zvezni zapor na otoku blizu San Francisca, ker ji od svojih nepoštovanij ne pridobil nikogov dohodka ni plačal — dohodniškega davača! Ko je Capone odšel, je sistem, ki poraja in protektira zločinstvo, ostal v Chicagu. Zvezni agenti so ubili notoričnega kriminalca in organizatorja gangsterjev Dillingerja in njegove glavne pomočnike. Aropi se nadaljujejo prav tako kakor pred njim. Kako to, da se jim ne more storiti konec, ali jih vsaj omejiti?

Bivši predsednik Hoover je imenoval komisijo, da dožene obseg in vzroke "kriminalnega vala". To je stalo ameriško ljudstvo par sto tisoč dolarjev. Komisija je izdala obširno poročilo in marsikatera resnica je bila konstatirana v njemu — na primer zveze policijskih organov s kriminalci, protekcija, ki jim je nudilo aldermani, župani, državni pravniki, serifi, sodniki, kongresniki itd.

Casopisi so poročilo komentirali, duhovniki protestantovskih cerkva so ga nekaj tednov uporabljali v svojih pridigah — nato pa je postalo zastarelo, "nezanamivo", kajti v ameriških dnevnikih je treba prostora za opisovanje kriminalcev in njihovih "drzovitih" činov.

Ko je prevzel predsedniško službo Franklin D. Roosevelt, je med drugim ameriškemu ljudstvu obljubil temeljito zmanjšanje "kriminalnega vala". Namesto tega vidimo naravnje korupcije in izrabljane na debelo vladnih relifnih akcij za koristi in blagajne grafarjev v javnih službah.

Ni je velike civilizirane dežele na svetu, ki bi imela tako korumpirano politično upravo, kakor jo imajo Zed. države. Cemu?

Zaradi tega, ker ameriško ljudstvo noče, ali pa ne zna zgraditi stranke, kakor so v Evropi socialistične stranke, s svojimi skupinami zastopnikov v zbornicah, ki s svojim časopisjem in drugimi sredstvi vihete meč kritike, ob enem pa izvojeval socialne zakone in reforme, sodno in policijsko oblast toliko, da je korupcija v nji potisnjena na minimum.

Temeljni vzrok zločinstvom je kapitalizem, ki je sam na se-

spas in bolj "neodvisni" pa za zadatek svojih teženj, ki so lahko zgolj pevske ali tudi druge.

Med redkimi delavskimi pevskimi zbori je tudi naša Sava, ki je bila prvotno neodvisna, pred nekako osmimi leti pa se je zbor priključil soc. klubu št. 1 in postal njegov pevski oddelek. Kot je bilo že prej povedano, bo njen jesenski koncert 24. novembra v dvorani SNPJ in da bo na tem koncertu gostoval tudi soc. pevski zbor Narej iz Milwaukeea, ki bo teden prej imel svojo 25-letnico. Tega slavlja se udeleži tudi Sava.

Naši koncerti se po vsebinu mogoče dosti ne razlikujejo od drugih koncertov, ker slične ali pa iste pesmi slišimo lahko tudi na drugih. Je pa razlika v tem, in sicer velika razlika, da Sava obstaja vsled naših delavskih teženj in načel. Znana pa je tudi radi svojih lepih in privlačnih koncertov in si je z njimi pridobila veliko prijateljev. Lep in privlačen koncert bo tudi prihodnji. Torej ga ne zamudite. Sezite tudi po vstopnicah v predprodaji. Cena je tako nizka.

Dopis s potovanja

Podpisana sva dne 5. sept. zapustila družino v Oaklandu, Calif., ter se podala na potovanje po širni Ameriki. Danes, ko tudi tudi slišim njegovo vriskanje, vagoni se pa ziblejo sem in tja, da se mi roka, ko pišem, še bolj trese. Poleg mene sedi moja žena. Pa sem jo pobaran, če hoče, da se ustaviva v Renu, "kjer bova dobila divors". Z glavo je odkimala, kar je znalo.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; povsod so nju gostoljubno sprejeli in težko se je bilo posloviti od prijaznih rojakov.

Danes se vračava zdrava in vesela po dolgem potovanju k svoji družini v Oakland. Tja gredet sva obiskala mnogo starih prijateljev v Denverju, Colorado, Kansas Cityju in Pittsburghu, Kans., kjer sva obiskala vse sorodnike, prijatelje in znance v okolici. Povsod sva jih zelo iznenadila z najinim prihodom, ker ga niso čisto nič pričakovali; pov

BRATSKE PODPORNE ORGANIZACIJE IN SOCIALNI PROBLEMI ČLANSTVA

Važen shod v petek 1. novembra v dvorani SNPJ

SLAVJE 10 LETNICE DRUŠTVA "PIONEER" SNPJ BO V SOBOTO IN NEDELJO 1. IN 2. NOVEMBRA 1935

Na površje jugoslovenskih podpornih organizacij prihaja tu rojena nova generacija. To je edini vir, ki ga imajo v agitaciji za pridobivanje novih članov, kajti priseljevanje je že več let popolnoma ustavljen.

Bodočnost podpornih ustanov tujerodcev je torej odvisna predvsem od tega, kako si bodo pridobile v vzgojilje člane, ki so sinovi in hčere priseljencev.

Tu rojena naša mladina živi v povsem drugih okoliščinah, kakor pa so živeli njihovi očetji in matere v dobi naseljevanja. Povečini ta mladina nimači zdaleč toliko skrbib in težkoči v boju za obstanek, kakor so jih imeli njihovi roditelji, ker so bili odvisni skoro vsi edino od samega sebe. Zato ni čudno, da ta mladina, dokler je pri starših, ne pozná socialnih problemov, poleg pa je navdahnute z vzgojo v šoli, ki je vse kaj dragega kot delavska, in s propagando, ki jo zajema v kapitalističnem tisku, v radiu in v takozvani "ameriški" družbi, v kateri se giblje.

Kam bo ta mladina okrenila naše napredne podporne organizacije? Ali obstoje možnosti, da bo tudi ona v stanju prav tako, kakor njih očetje in matere, nadaljevati njihovo delo na polju bratske vzajemnosti, delavske prosvete ter razredne zavesti?

To so vprašanja, na katera boste čuli odgovore in argumente na shodu v petek 1. no-

vembra v dvorani SNPJ. Prične se ob 8. zvečer. Sklicuje ga angleški odsek kluba št. 1 (Social Study Club). Govorniki bodo Estok Menton iz Detroita, John Langerholc iz Johnstowna, Mary Jugg, John Rak, Maynard Krueger, Frank Zaitz in drugi. Predsedoval bo D. J. Lotrich. Vstopnina je prostota. Po shodu bo domača zabava.

Vsi, katere razvoj naših organizacij zanima, ki so delali v njemu, in ki jim bodočnost ni deveta brig, so vabljeni na shod.

Pričakujemo, da se ga udeleže tudi številni delegati in gosti, ki pridejo ta večer v Chicago na zborovanje angleško poslujočih društva SNPJ. Njihova konferenca se prične v soboto. Trajala bo en dan.

V soboto 2. novembra zvečer se prične tudi slavje društva Pioneer št. 559 SNPJ, ki je prvo angleško poslujoče društvo v tej jednoti in menja tudi najstarejše izmed vseh angleško poslujočih društva v jugoslovenskih podpornih organizacijah.

Slavnost se prične v soboto z banketom v hotelu Auditorium, 430 S. Michigan Ave. Prične se ob 8. zvečer. Nastopi Anton Subelj in razni govorniki. Predsedoval bo J. D. Lotrich. Vstopnina na banket \$1.50. Prijave sprejemata Lotrich in J. Rak.

V nedeljo 3. novembra ob 2:30 popoldne pa se vrši velik slavnostni spored v dvorani Sokol Havliček, 2619 So. Lawn-

Ave. Govorniki bodo, Oscar Godina in Donald J. Lotrich. Pel bo operni in koncertni baritonist Anton Subelj iz New Yorka. V duetu nastopita Anna Miško in Anton Medved, v solospisu pa Alice Artach. Dalje bo na sporedu živa slika, dramski prizor "Pioneerja" in več drugih točk.

Po končanem programu bo plesna zabava v obeh dvoranah. V gornji bo igral Keith Beecher in njegov orkester, v spodnjem pa Pucljev trio.

Vstopnina na nedeljsko pri-

Ivan Toplikar:

FRIDERIK ENGELS

(Nadaljevanje)

4. Politična in socialna učna doba v Angliji

Kdor šudira Engelsa ne samo, kakor so ga opisali različni njegovi življencipisci, nega tudi iz njegovih del in predvsem iz njegovih pism, napisanih prijateljem, mora nenehoma postavljati primerjave s celotnim delom tega znanstvenega socialista in pa s socialističnim delom v naši dobi. Ko je Engels odkril socializem, je bilo to morda največje odkritje njegovega tako bogatega življenja. Engels je bil intelektualec, čeprav je bil na zunaj samo trgovski sotrudnik. Sedaj bi pričakovali, da bi se kot intelektualec takoj čutil poklicanega, da se s svojega intelektualnega stališča deli nauke na levo in desno. (Tako delajo danes premnogi intelektualci, ki so prav tako "odkrili" socialistični život, kar se mora čuditi novim marksističnim zvezdam, ki se nenadoma pojavo na našem obnobju, dele takoj nauke, vedo vse bolje, pri tem pa ne pozna ne delavca, ne njegovega življenja, ne njegove duševnosti, sede po kavarjah in kujejo visoke načrte, ki jim nedostaja samo eno, toda poglavito, namreč stvarne podlage, ki ne pridejo nikoli iz kroga "svobodnih" in ki končno klavrno ugasnejo v kaki službici, da ostane kasnejše samo še spomin na "nerodno" leta.) Pri Engelsu ne najdemo nič takega. Ko je odkril socializem, je zapustil družbo "svobodnih" romantikov študentov, literatov in žurnalistov ter se je šel socialistoma učit k angleškemu chartizmu. Doba njegovega prvega bivanja v Angliji je bila njegova rekrutska doba socializma: šel je v Anglijo študirat delavca, njegovo življenje, njegove nazore in gibanje, ki si ga je z žrtvami ustvaril. Res je, da je vrhu tega ginala Engelsa v Anglijo tudi mladostna iluzija, da bo tam v najkrajšem času sodoživel socialno revolucijo.

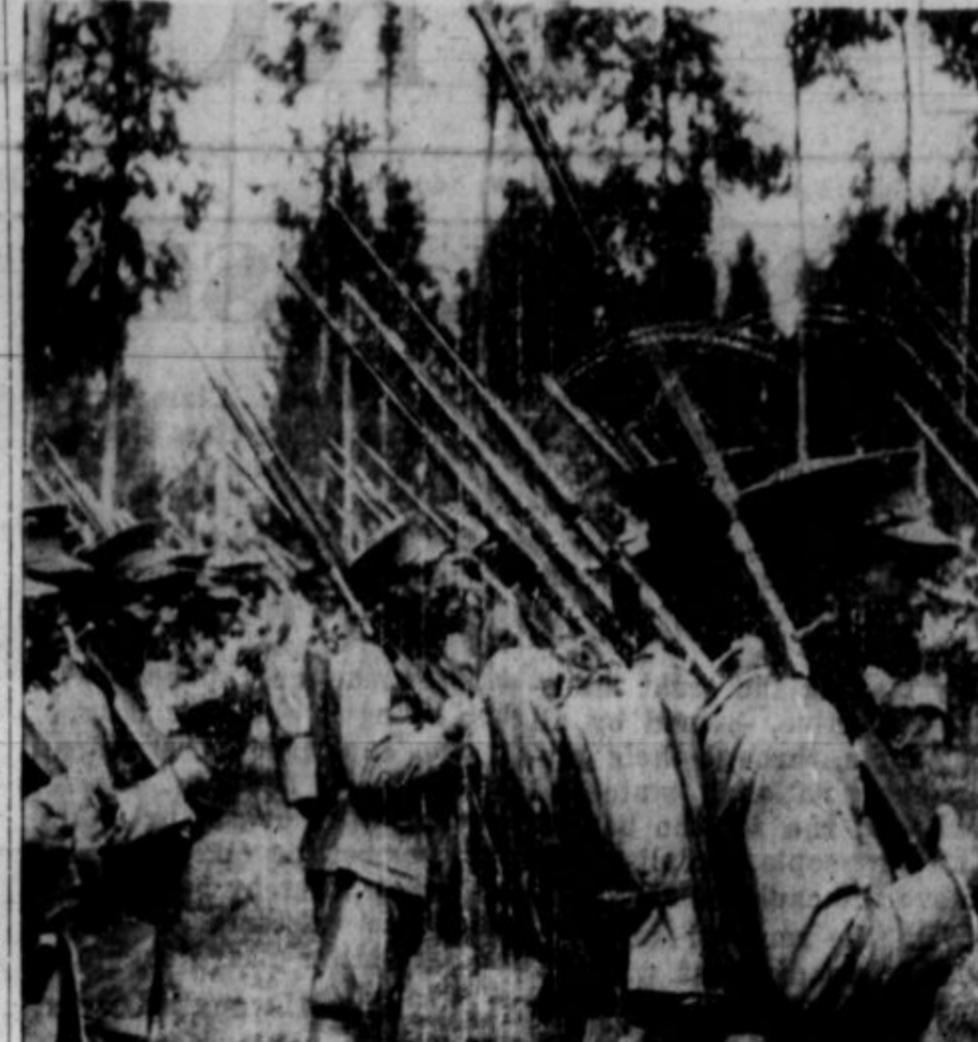
Engelsovo oče je bil solastnik velike predlinice Ermen in Engels v Manchesteru. V kontor te tvrdke je prišel novembra 1842 mladi Engels.

Anglijo imenujemo klasično delo kapitalizma, ker je v njej kapitalizem najprej vzvetil in se razvil, tako da so druge dežele v tem razvoju dolgo zaostajale za Anglijo; zato pa so se v tej deželi tudi najprej pokazale v najbolj žarki luči vse posledice tega gospodarskega sistema. Suhoparnim Angležem se v dobi kapitalističnega napredka ni niti zdelo potrebno, da bi boj za svoje interese maskirali s frazami, in tako je tam vsak razborit človek že prvič lahko spoznal, da gospodarska dejstva gonilna sila vsega zgodovinskega dogajanja in da pri vsej borbi ne gre za borbo načel, nego za borbo različnih interesov. V Angliji je vladal tedaj dvojni

reditev je 50c v predprodaji in 60c pri blagajni. Kombinirana vstopnica na banket v soboto in na prireditve naslednji dan je \$1.75.

Društvo Pioneer je izdalо k svojemu slavju tudi lično revijo na 52 straneh. V 10. letih svojega obstoja je postaleno eno izmed največjih društev SNPJ, in se po pravici ponaša, da je tudi eno najdelavnejših. Je včlanjeno v Prosvetni matici skoraj od početka in sodeluje tudi v raznih drugih delavskih akcijah.

STRAH MUSSOLINIJEVIH FANTOV

Kadar Mussolinijevi črnoravnčniki v Abisinijski ugledi, vojake, kakor se na tej sliki, jimi gre mrak po živوت. Ako niso v varstvu tankov, topov in vojnih letal, jo uberejo. Zato je italijansko poveljstvo določilo, da naj se italijanska ofenziva vrši največ s tehničnimi pomočmi. Vojaki naj "okupirajo" kraje, kjer so ga vzamejo tanki, topnari in daljave, in avijatiki s počnočjo bomb iz aeroplakov.

FRANK S. TAUCHAR:

MOLITEV SPARTAKOV

Oče naš, ki si baje v svetih nebesih — zakaj vihti briki meč po naših telesih?

Nič hudega nismo nikoli storili; ne spomnimo se, da bi kdaj bili grešili. Kljub temu, svečeniki vedno trde, si dobrì bog; po tisočletjih se nam zdi da si kruti trinog!

Zakaj par svojih otrok tako silno obdarjaš, ogromni večini pa vse njih življenje skvarjaš?

V tebi ne vidimo prav nobene dobre, dokler boš dovolil tlačitelje in sirote.

Zakaj spravljaš naš rod na ta grešni svet, ki je že zdavnaj prej skoro ves prekel?

Ce ima ostati, kot je bilo in je, še vnaprej, uniči, če ima res moč, vse skupaj čimpres!

Ako človeštvo mora tudi v bodoče tako živeti, bi se naš svet ne smel nikdar spočeti!

Duhoborci pa vozijo naprej na treh kolesih — po starih potih, da bo ja vedno tempo po vseh skrajnih brlogih in kotih...

In ko se jim še tretje kolo končno sname, pa naj izmišljeni hudi vse skupaj vzame!

Proslava 25 letnice JSZ v klubu srbskih sodrugov

Nova komunistična taktika

Chicago. — Klub št. 20 JSZ v nedeljo, 24. novembra v dvorani SNPJ, po redni seji kluba št. 1 se je vršila razprava o novi komunistični taktiki. Otvoril jo je Anton Garden, ki je v daljšem referatu navajal spremembe in pa vzroke, radi katerih so po njegovem mnenju nastale. Govorila sta dalje Frank Zaitz in Frank Alesh.

Townsendovo glasilo izhaja v 220,000 izvodih

Dr. Townsendov teknik, ki propagira njegov načrt za penzije po \$200 na mesec vsem, ki so dopolnili 60 let starosti, ima že 220,000 naročnikov.

Prireditev odbor

Razprava o sankcijah

Chicago, Ill. — V četrtek 31. oktobra se bo v Labor liceju, Ogden in Kedzie Ave., vršila konferenca članstva soc. stranke. Predmet razprave bo vprašanje sankcij proti Italiji.

Enkrat pozneje se bo vršil javen shod, na katerem bo govorila Metta Berger o svojih vtičih v sovjetski Uniji. Na potovanju po Rusiji se je zelo načudila začetna — in za enotno fronto. Na istem shodu bo dana prilika izraziti mnenje tudi drugima dvema skupinama v soc. stranki — namreč tisti, ki jo tvorijo bivši komunisti in militanti; ta gleda na Stalinov režim z zelo kritičnimi očmi, načuduje pa se za sovjetsko Unijo, kot tako, in pa struji, katera obsoja ves sovjetski sistem zradi njegovih diktatorskih metod in brutalnega zatiranja socialistične in komunistične opozicije.

Gradivo v Proletarju je šola za delavce.

Občinske volitve in seja

Bridgeport, O. — Ker se bo naše lokalne občinske volitve vršile na 5. nov. in ker so vsi kandidati označeni na "neodvisni listi", zato se priporoča vsem Slovencem v tej občini, da glasujejo za Francis Reynolds, ki kandidira za občinska političa ali konstablerja. Oba staša simpatičarja. Hoge, ki je star konstabler, je šel vedno društvo v klubu na roke, tako tudi posameznim delavcem, Reynolds pa je član soc. stranke ter dober agitator za brezposelnostno organizacijo in za soc. stranko.

Povejte svojim prijateljem o teh dveh kandidatih.

Seja kluba št. 11 JSZ na 20. okt. je bila dobro obiskana. Prihodnja seja se bo pričela že ob 9. zjutraj, kajti ob 10. uru gremo vsi na državno konferenco strankih tajnikov v članstvu, katera se bo vršila ves dan dne 17. nov. v Madžarski dvorani na Center st. v Martins Ferryju. Članstvo naj si zapomni ta datum in naj pride zgodaj na sejo.

Joseph Snay.

Klofuta Nemčiji

Med organizacijami, ki so za bojkotiranje olimpijskih iger, ketere se vrše drugo leto v Nemčiji, je tudi A. F. of L.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V slednjem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredita vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

NOVEMBER.

CHICAGO. — Shod v petek 1. novembra v dvorani SNPJ. Sklicuje ga angleški odsek kluba št. 1 JSZ.

CHICAGO, ILL. — Klub št. 20 priredi slavje 25 letnice JSZ v nedeljo 3. nov. na 2250 Clybourn Ave. — Pooldne banket. Zvečer plesna zabava.

WAUKEGAN, ILL. — Konference klubov JSZ in društva Prosvetne matici v nedeljo 10. novembra v Slovenskem domu.

MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 17. nov. priredebit zbor "Napred" v S. S. Turn dvorani. Dramski odsek kluba št. 1 v prizori drame "Rdeči roži".

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo, 24. novembra v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" v 25-letnici kluba št. 27 JSZ v četrtek (Zahvalni dan) 28. nov. v avditoriju SND na St. Clair Ave.

BRIDGEPORT, O. — Proslava 10. letnice kluba št. 11 JSZ, 30-letnice Proletarja in 25-letnice JSZ v soboto 30. novembra v društveni dvorani na Bevysville.

RED LODGE, MONT. — Slavje 25 letnice JSZ priredi klub št. 35 v soboto 30. novembra v Slovenskem domu v Scotch Couleju.

DECEMBER.

MILWAUKEE, WIS. — Proslava kluba št. 37 k jubileju Proletarja in Zvezde v nedeljo 15. decembra.

CHICAGO, ILL. — Silvestrovna zabava kluba št. 1 JSZ v tork 31. decembra v dvorani SNPJ.

SPRINGFIELD, ILL. — Silvestrovna zabava kluba št. 47 JSZ v tork 31. decembra v Slovenskem domu.

MAREC 1936

CHICAGO, ILL. — Prireditev v koncert Proletarja v nedeljo 8. marca v dvorani SNPJ.

APRIL 1936

CHICAGO. — Koncert "Save" v nedeljo 19. aprila v dvorani SNPJ.

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

V nedeljo 10. nov.

konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matici v Slov. nar. domu WAUKEGAN, ILL.

PRIČNE SE OB 9. DOPOLDNE

Popoldne spored in po končanem programu plesna zabava v spodnji dvorani

Večanje dobička

Dobiček General Motors korporacije je znašal v 3. četrletju tega leta \$30,753,082, ali približno \$8,000,000 več kakor četrletje prej.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETARCU

STRUGGLING CLASSES

An English novelist, after sojourning in America, writes that there are no classes in this country, except that in a few cities there are aristocrats.

Novelists will be novelists. No doubt it was the habit of writing fiction that made him say this; either that or blindness.

For, the class struggle in this country is obvious to anyone who is not blind.

Capitalism divides the people into classes. Under this system, the great industries are owned by the few, while the millions of wage workers and small business men indirectly work for the benefit of the capitalist class, for, in devious ways, that class deprives them of most of their earnings.

Of course there are some minor respects in which the interests of the capitalist class and the working class are identical. It is, for instance, to the interest of both of them to have good weather and good health. But, in the fundamental relationship of employer and employee, their interests are antagonistic.

The capitalist class wants to retain and increase its wealth. It wants to continue to live in splendid mansions. It wants to continue to have expensive limousines. It wants to continue to have yachts, and servants, and the like. It wants to continue to enjoy the pleasure of globe trotting at the expense of the workers. It wants to continue to shine at social functions with ostentatious display.

It can only do these things by gouging the working class out of most of its earnings. And it can only gouge the working class by retaining the private ownership of the great industries.

Hence, the capitalist class not only resists any attempt to make the great industries collective, but it also constantly resists any effort to increase the wages of the workers or to shorten their labor time or to better the conditions under which they work.

It will be seen, therefore, that the class struggle is solely due to the existence of capitalism, the private ownership system.

Classes are abhorrent to the Socialists. That is the reason the Socialists persistently work to abolish classes. The Socialists are the only people who are trying to abolish classes.

The capitalist class and all who help to maintain capitalism, by word or act, by voting the Democratic and Republican tickets, thereby help to continue the existence of classes and the bitter class struggle.

— The Milwaukee Leader.

The 10th Anniversary of Pioneer Lodge SNPJ

This year marks the 10th anniversary of the founding of English Speaking lodges in the SNPJ. We congratulate the SNPJ upon their accomplishments and efforts in spreading the fraternal message among the American born Slovenes. May this new generation of Pioneers in the SNPJ follow the traditions, uphold the principles and ideals of the very founders of this large fraternal organization. On them rests the future responsibilities of leadership and carrying on of the noble task for a cause that is worthy of their efforts. Let them be conscious of this fact always.

In connection with this anniversary an all English speaking conference of lodge delegates has been called. Young men and women from all parts of the country will meet in a one day session to discuss jointly various problems to promote more interest for their organization. May their deliberations be fruitful and may they carry away new enthusiasm for greater work. In order to prosper and grow and understand the problems as they arise, the young generation must become conscious of the fact that they are workers, struggling for an existence under the capitalist sys-

tem. That the problems arising from the breakdown of this system of private profit are also problems that effect their organization.

The root of all evil lies in the greedy system of exploiting the toilers. We hope the young members realize this fact and that they will carry on by educational propaganda and organizational means the battle against these social injustices. In this way they will be performing a noble task for the preservation of themselves and their Society.

At this time we also congratulate the Pioneer lodge for their fine record of fraternal work. They were the first English speaking lodge in the SNPJ and always a staunch supporter of labor principles. On November 2 and 3, they celebrate their 10th anniversary with a two day program. In connection with this two-day event the lodge has published an interesting souvenir journal, THE PIONEER, reviewing their past activities and work. We wish the Pioneer lodge a successful celebration as well as the entire English speaking movement of the SNPJ. May they achieve greater successes in time to come.

DEBS MEMORIAL PAMPHLET

The Heritage of Debs — The Fight Against War, a new 32-page pamphlet has just been published by the Socialist party. The booklet is very timely because of the impending war crisis and the anniversary of the death of Eugene V. Debs, America's beloved labor and Socialist leader.

It contains abridged versions of the famous Canton speech for which Debs was sentenced to ten years in prison, his speech to the jury reiterating his steadfast opposition to imperialist war in the face of a jail sentence, and his statement to the court "High Spots in the Life of Debs" and "Debs — the Man Unafraid". Also printed in this pamphlet is the position of Socialists against war and the resolution on war adopted by the national executive committee of the party at its meeting in Chicago.

The price per single copy is 10¢ and fifteen copies for \$1. Orders should be sent to the Socialist Party, 549 Randolph St., Chicago, Ill.

The younger generation has one advantage over the old one. It will outgrow what ails it.

THE NEED OF CULTURE

Since the beginning of the Depression public libraries all over the country have seen a tremendous increase in the demand for reading material. The new leisure enforced on the millions or unemployed has driven them to discover new ways of diversion and education. Even those still employed have "gone in for" reading as never before. More books on economics and political science are circulating today, which proves that people are searching for the answer to the many questions which arise from the present plight of our failing economic system.

That more people are reading, and choosing those books which give facts on economic subjects is significant. Public library facilities are free to

(Note: The Nofrontier News Service states that the following dispatch comes from a most dependable and authoritative correspondent, without censorship, and is based upon trustworthy first-hand observations of its Italian informant in many parts of the country.) *

No doubt you in America hear much about the enthusiasm of the Italian people for the war with Ethiopia. Take it with a heavy dose of salt. Of course, there are cheers when soldiers parade or when they leave on the troop transports, but who would not wave to a son, sweetheart or husband? Moreover, the Fascist militia can always be depended upon to lead any cheering.

Under this surface enthusiasm, however, runs a deep discontent, and there are ample reasons for it. Everywhere there are complaints about the high cost of living. The necessities of life, sugar, butter, etc., are very expensive and many cannot afford

all. Those who are completely without funds find the library doors open and the wealth of literary enjoyment theirs for the taking, while other sources of education and enjoyment are closed to them by forbidding prices. Few will contend, however, that artists should donate their services to the public any more than other workers. But while a few "headliners" in art are capitalizing excessively on their names and their talents, many others of equal merit are left out in the cold simply because they are not safe "bets" for the promoters.

"Production for use" must also include "art for enjoyment" and not for the profit of a few mercenary artists and grabbing promoters. A vast number of people go hungry for spiritual and aesthetic enjoyment because they cannot pay the exorbitant prices asked for seats. And at the same time hundreds of talented musicians, dancers, singers and painters are wondering where their next meal is coming from. There is an appreciative audience for cultural activities and an adequate supply of talent to satisfy the demand. Yet the artists are kept from the public by the same system that keeps bread from the starving.

Man does not live by bread alone — his soul must be fed as well. In the scramble for material wealth we have neglected the needs of our spiritual, our emotional natures. Surely a well balanced life should include a large amount of spiritual enjoyment; the flesh is easily satisfied.—John Lawrence, in *The Industrial Democrat*.

them. Gasoline has now gone up to \$1 a gallon, which hits the upper middle class hard.

Experienced travelers from foreign countries who have not seen Italy for several years frequently comment on the fact that whereas there was ample opposition to Mussolini on their previous visits, it was at that time guarded and kept underground, but today it is often bold and open. It is not uncommon for a tourist who ventures to complain of high prices to be told bluntly, "Why shouldn't prices be high?" Look at the government we have! See who's running the country!" *

Then there are taxes. An infinite variety of them. Stamp taxes for every hotel bill paid, for every bank document, for every advertising card exhibited. Bachelor taxes bring groans from the unmarried. Meat taxes for football teams make others furious. Various kinds of war taxes have already been passed and more are coming. Many Italian people today remember Mussolini's saying that fortunately the Italians had never been accustomed to three meals a day.

There is also much opposition to the African war. No doubt, most

Italians would like to see Ethiopia added to their possessions, but this does not include any enthusiasm to fight in Ethiopia. Almost any young man, employed or unemployed, can think up a dozen reasons in no time as to why he does not want to go to war. They want to get an education or learn a trade, and now is the time. Or they worry about their homes. How can their parents or their wives and little ones live on 8 cents a day, the allowance made for a soldier's family? Many hundreds have tried to sneak away early in the summer, by having themselves appointed to the foreign offices of their firms or by going abroad to learn a trade. But they were too late. No passports were granted.

This discontent has not yet crystallized into an organized opposition, but the open grumbling everywhere in spite of the danger it involves does not auger well for Mussolini if the coming war lasts long. Already there are angry flashes of rebellion when fever-burning boys are brought home almost secretly to die. Mobilization, too, has been careful not to take too many men from the same village at the same time. Only the gods can guess what will happen in a war that is not an immediate success.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

The spotlight is centered on Chicago this weekend where some of the most promising young Yugoslavs in America will endeavor to show their ability and their wares and where a fine large celebration is carded. To start out with Friday night symposium and end in the Sunday program and dance our comrades and friends are due for some real serious business and, I hope, a lot of pleasant hours. The hours in between the opening and the departure of the numerous out of town guests will be crowded hours, indeed. It is certainly in order to ask our comrades and sympathizers to participate and cooperate to the fullest extent.

We have formerly had intercity symposiums and debates in Chicago, Detroit and Cleveland. These industrial centers have just about done most of the work among the new Yugoslav generation. Each of them were praiseworthy affairs and the attendance, particularly in Detroit and Cleveland were excellent. It has never come to pass that so many representatives of our young generation ever met before in one central point to discuss the serious aspects of an important question. But that will occur Friday night, Nov. 1. Pennsylvania will be strongly represented. New York, Ohio, Michigan, Illinois, Colorado, Indiana and Wisconsin too, will have representation there. We should try to have a good representation on hand to greet these visitors and make a favorable impression on them. The Social Study Club is to be complimented on arranging this symposium. We hope it adds prestige to the general celebration of the weekend.

On Saturday morning the serious business will start when the young SNPJ representatives assemble for their first English Speaking Conference. We're proud of the spirit of the SNPJ and are elated over the possibilities of this conference. Much good can come out of the deliberations. We see great possibilities for the new generation in proposing vitally important changes so needed for the successful continuance of our Society. To the delegates we extend

some of us are mighty busy with these weekend preparations. Other comrades are devoting their time to the new home purchased recently. The stockholders met last Friday night and approved the necessary resolutions after receiving a charter and selected a board of directors to govern our Slovene Labor Center. Our job now will be to popularize our new headquarters and make them the true center of the Slovene workers in Chicago. If we all devote just a little time to the needs of the building we can truly make it the gathering place of Slovene progress in Chicago.

WHILE ATTENTION IS WANDERING

Two years ago, while the world stood frozen with horror at the first Nazi barbarities, Benito Mussolini smugly called attention to his own fascist land as a country of peace and plenty; while Hitler had himself photographed in stern military aspect, Mussolini stripped to the waist and pitched hay—for the benefit of the cameramen. While Hitler orated about Germany's military strength, Mussolini talked about "the battle of the wheat."

Today, when the decent opinion of the world execrates Mussolini and his murderous madness, the Hitler regime is likewise busy; but not ostentatiously performing acts of peace.

These are pretty dangerous days for the world. While Mussolini's henchmen are marching in the fearful heat of disease-ridden Africa; while battle-fleets are mobilizing in the Mediterranean and the peace of the world trembles in the balance, the masters of bleeding Germany are not idle. The fat and bloated Göring is going hunting, meeting foreign ministers-hobnobbing with premiers and seeking to build a solid bloc of fascist countries.

The world will not be safe until fascism and all its works are destroyed, as a preliminary to the end of capitalism. To that end the Socialist and labor movement devotes all its energies, and the millions of organized workers will not rest until that end is attained.—The New Leader.

